

Grane kommune
Rådhuset
8680 Trofors

Saksb.: Øyvind Skogstad
e-post: fmnooys@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 68
Vår ref: 2018/4009
Deres ref:
Vår dato: 15.06.2018
Deres dato:
Arkivkode: 434.11

Tillatelse til skadefelling av bjørn i Grane kommune

Grane kommune fikk onsdag 13. juni kl 19:00 tillatelse til skadefelling av én bjørn i Grane kommune. Bakgrunnen for søknaden var funn av sau påvist drept av bjørn i området ved Sveningskardet/ Stavassdalen. Tillatelsen ble formidlet per telefon til kommunen og dette er en skriftlig bekreftelse på muntlig gitt tillatelse.

Vedtak

Fylkesmannen gir tillatelse til skadefelling av én (1) bjørn i Grane kommune fra og med 13. juni til og med 18. juni 2018. Tillatelsen gjelder med tilhørende vilkår nederst i brevet.

Grunnlaget for avgjørelsen

Vedtaket er fattet i medhold av naturmangfoldloven § 18 og § 77, jf. rovviltforskrifta § 9. Miljødirektoratet fastsatte i vedtak av 01.06.2018 en felles kvote på tre betinga fellingstillatelser for bjørn innenfor rovviltregionene 5, 6, 7 og 8. Ved tidspunkt for iverksetting av fellingstillatelse er det felt én bjørn på skadefellingstillatelse, samt én bjørnunge er avlivet av andre årsaker av Statens naturoppsyn (begge i Trøndelag), så gjenværende kvote er én bjørn.

Etter viltloven er jerv, bjørn, ulv og kongeørn fredet. Dette innebærer at målsettingen om en bærekraftig forvaltning er et overordnet hensyn ved forvaltning av disse artene. Fellingstillatelse gis for å forhindre at rovvilt gjør skade på bufe og tamrein. Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan.

I den vedtatte forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland er det sagt følgende om skadefelling av bjørn:

- 2.5.1 *Skadefelling i svart sone er i utgangspunktet kun aktuelt ved akutte skadesituasjoner. Det skal være lavere terskel for felling av hannbjørner enn binner.*
- 2.5.2 *Dersom det på våren oppdages bjørn i kalvingsland for reindrift innenfor svart sone, eller i randsonen til svart sone, skal det i samråd med reinbeitedistriktet iverksettes avbøtende tiltak.*
- 2.5.5 *Utenfor svart sone skal det som hovedregel gis tillatelse til uttak av bjørn som forventes å gjøre skade.*

I følge rovviltforskriftens § 9 kan felling bare gjennomføres dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:

- a) områdets betydning som beitemark
- b) skadenes omfang og utvikling
- c) potensialet for framtidige skader
- d) muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Tilfeller hvor det nylig har skjedd angrep som også ligger an til å fortsette, og som samlet er å betrakte som vesentlige, ligger i kjernen av bestemmelsens virkeområde.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivarettatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 7.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i loven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse, og blir ikke sett på som relevant i denne saken.

Bjørn i Nordland

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Fylkesmannen viser til følgende i forhold til bestandssituasjonen for bjørn:

- Beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3,
- NINA Rapport 1494 Populasjonsovervåking av brunbjørn, DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2017,
- rapport fra Rovdata datert 15.05.2018 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, brunbjørn og ulv,
- vurderinger gjort i Miljødirektoratet vedtak om kvote for betinget skadefelling av 01.06.2018 og
- beskrivelser i dette vedtaket.

Det er påvist betydelig færre bjørner i Nordland de siste tre årene sammenlignet med foregående år. Til sammen er det siden 2006 påvist 38 ulike bjørner som i kortere eller lengre tid har vært i Nordland. I Nordland ble det i 2017 registrert tre bjørner: En hannbjørn i Saltdal (trolig en av ungene til binna som døde i 2015), en hannbjørn i Bindal (skutt i Namsskogan senere samme år) og ei binne i Rana.

Bestandsmålet i Nordland er 1 årlig yngling av bjørn. Estimatet for 2017 viser 6,9 ynglinger i Norge, hvorav ingen i Nordland.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltninga i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2017 var totalt ni bjørner. Syv av disse ble felt på skadefelling, én på lisensfelling og én ble påkjørt av toget. Ingen ble felt i Nordland. De siste årene er det felt flere bjørner på skadefelling i fjellområdene i Sverige forholdsvis nær Nordlandsgrensa i Salten og på Helgeland.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter Fylkesmannens syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Bestanden av brunbjørn ligger under det fastsatte bestandsmålet for region 6-8. Ut fra en totalvurdering og med tanke på rask iverksettelse når kriteriene for skadefelling vurderes oppfylt, har Miljødirektoratet likevel gitt fylkesmennene i disse regionene myndighet til å iverksette skadefelling etter forskriften § 9 innenfor gitt kvote og tidsrom. Direktoratet vurderer at et slikt uttak ikke vil sette bjørnebestandens overlevelse i fare. Dette forutsetter at det i størst mulig grad unngås å felle binner.

Tapsutvikling til bjørn

Antall påviste tap av sau til bjørn i fylket varierer noe fra år til år. De største tapene har vi hatt i Hattfjelldal kommune. De siste tre årene har det imidlertid vært en betydelig nedgang i antall tapte sau til bjørn i fylket. Det er videre påvist få tap av rein til bjørn i Nordland; til sammen 7 dyr siden 2005.

I 2017 ble det ikke påvist noen tap av verken sau eller rein til bjørn og det ble heller ikke erstattet beitedyr som drept av bjørn.

Tabellen viser utvikling i påviste tap av sau til bjørn i Nordland i 2008-2017.

År	Grane	Hattfjelldal	Brønnøy	Hemnes	Rana	Vefsn	Bodø	Saltdal	Sum
2010	1	19							20
2011	7	69			7			3	86
2012		36			26			18	80
2013	15	53	7	4	9		1	12	101
2014	15	27			12			5	59
2015		6			1				8
2016	10					1		1	12
2017									0

Tabellen viser antall sau og lam erstattet som tapt til bjørn i Nordland 2008-2017.

År	Grane	Hattfjelldal	Brønnøy	Hemnes	Rana	Leirfjord	Vefsn	Bodø	Saltdal	Beiarn	Sum
2010	22	158									180
2011	10	300		4	32				12		358
2012		251		0	162				58		471
2013	76	282	43	35	70			9	38		553
2014	83	170			61				13		327
2015		52			2						54
2016	23						8		3		34
2017											0

Den aktuelle situasjonen

Grane kommune kontaktet Fylkesmannen den 13. juni etter at de hadde fått meldinger om mulig bjørnetap i besetningen til Finn David Lund. I løpet av ettermiddagen/kvelden undersøkte SNO to kadaver i området Stavassdalen/ Svenningskardet. Ett av disse ble vurdert som påvist drept av bjørn. På det andre var det ikke mulig å fastsett dødsårsak. Beitebruker observerte bjørnespor i området og har meldt om svært urolige sauer i deler av beitet. En hundeevipasje fra Grane fellingslag sporet i området i løpet av ettermiddagen, hvor hunden markerte for bjørn.

Forebyggende tiltak

Helgeland Landbruksstjenester SA har på vegne av sauebrukerne i Grane fått tilsagn om kr 120 000,- i FKT-midler for 2018. Disse midlene skal gå til utvida tilsyn med vokterhund og utvida tilsyn ved akutte tap, fortrinnsvis ved bruk av kadaverhund.

Fylkesmannens vurdering

Det aktuelle området er i vedtatt forvaltningsplan avsatt som prioritert beiteområde for sau, hvor det skal være en lav terskel for å innvilge skadefelling. Det at terskelen for uttak er lav betyr imidlertid ikke at tilstedeværelsen av rovvilt i et prioritert beiteområde i seg selv gir grunnlag for felling. I ethvert vedtak om skadefelling, skal det gjøres en konkret og helhetlig vurdering av den enkelte situasjon i tråd med krav nedfelt i gjeldende regelverk, og vedtak om uttak kan bare fattes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Den regionale forvaltningsplanens inndeling av regionen i prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder skal legges til grunn i disse vurderingene, men ikke som eneste kriterium.

Fylkesmannen legger til grunn at Rovviltnemnda i Nordland med sin geografiske differensiering har forsøkt å ivareta de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12. Vi vil imidlertid påpeke at den arealdifferensieringen som er valgt i Nordland etter vår vurdering ikke er noen god løsning. De vedtatte bjørneområdene sammenfaller ikke med områder som biologisk sett ligger til rette for bjørn, og det er derfor svært liten sannsynlighet for at bestandsmålet vil kunne oppnås innenfor bjørneområdene. Dette skaper ikke nødvendig forutsigbarhet for beitebrukerne, øker konfliktnivået og gjør den praktiske forvaltningen av rovdyr i Nordland svært utfordrende.

Følgende forhold taler etter vår vurdering for å innvilge søknaden:

- Tidlig i beitesesongen er det få forebyggende tiltak som kan forventes å ha god effekt dersom det kommer bjørn inn i beiteområder og forårsaker tap. Erfaringer fra tidligere år viser at tapene kan bli store selv om det prioriteres ressurser til utvida tilsyn for å forsøke å forebygge tap.
- Tapshistorikken hos den aktuelle brukeren viser at det kan bli store tap når det kommer bjørn inn i dette beiteområdet.
- Bjørnen som forårsaker skadene er mest sannsynlig en hannbjørn. Dette vurdert ut ifra DNA-analyser fra tidligere år og kjent utvandringsskapasitet hos binner. Felling av en hannbjørn vil i mindre grad enn felling av en hunnbjørn påvirke Stortingets målsetting om 1 årlige yngling av bjørn i Nordland.
- Tapene er lokalisert utenfor de vedtatte bjørneområdene i region 7 – Nordland, med mål om yngling av bjørn. Terskelen for å tillate skadefelling av bjørn utenfor bjørneområdene skal være lavere enn innenfor bjørneområdene, jf. Forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland.
- Det aktuelle området ligger innenfor prioritert beiteområde for sau. Det er et mål om at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder. Innenfor disse områdene skal terskelen for å felle store rovdyr som tar sau, være vesentlig lavere enn utenfor.
- I Stortingets rovviltforlik står det i punkt 2.2.19: *"Det er et felles mål at tapstallene for beitenæringen må ned. Soneinndelingen må forvaltes tydelig. I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. (...) Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein."*

Følgende forhold taler etter vår vurdering for ikke å innvilge søknaden:

- Det registrerte antall sau påvist som drept av bjørn i dette tilfellet er svært begrenset.
- Unge hannbjørner vandrer gjerne mye tidlig på sommeren. Det er derfor mulig at den skadevoldende bjørnen vandrer ut av beiteområdet forholdsvis raskt.

Konklusjon

Påvist tapsomfang er pr d.d. begrenset, og vi vurderer at situasjonen ikke kan defineres som akutt. Erfaringer fra tidligere år i dette området viser imidlertid at det kan bli betydelige tap dersom bjørnen fortsetter å oppholde seg i området. Siden det er funnet ferskt kadaver, sauene er urolige og sporhund markerer tydelig på bjørn, er det sannsynlig at den skadevoldende bjørnen befinner seg i området fremdeles. Den skadevoldende bjørnen er også mest sannsynlig en hannbjørn, og felling av denne vil ha mindre innvirkning på bestandsmålet enn felling av ei binne. Ut fra disse vurderingene mener vi det er grunnlag for å tillate skadefelling. I vår totalvurdering har vi lagt vekt på at området har stor betydning som beitemark og at det er fare for framtidige skader.

Skadefellingsforsøk er et virkemiddel for å løse en skadesituasjon i et område forårsaket av bestemte individer av en rovviltart. Måloppnåelsen kan bli svekket dersom innsatsen rettes mot andre individer av samme art eller mot andre rovviltarter. Av den grunn er skadefellings-tillatelsen knyttet til en bestemt art og innenfor et avgrenset geografisk område og tidsrom. Fellingsperioden er begrenset til fem dager for å målstyre forsøket til den konkrete tapssituasjonen. Dersom bjørnen trekker ut av beiteområdet og ikke forårsaker nye tap, faller grunnlaget for skadefelling bort, og tillatelsen blir da ikke forlenget. Dersom bjørnen fortsetter å forårsake tap i området, eller dukker opp i andre beiteområder og forårsaker tap der, vil det være aktuelt å forlenge fellingsperioden.

Det er vanskelig å lykkes med skadefelling på bjørn, og det er viktig at fellingslaget disponerer ressursene til situasjoner hvor det er en reell sjanse for å lykkes. God samhandling med tilsynet i området er viktig, bl.a. slik at fellingsforsøk kan prioriteres til ferske kadaver.

Økonomiske rammer for fellingstillatelsen

Deltakere på kommunalt skadefellingslag vil motta godtgjøring for fellingsforsøket i samsvar med rovviltforskriften § 9a. Det fastsettes ramme for utbetaling av godtgjøring på inntil kr 50 000,-. Denne rammen omfatter også dekking av arbeidsgiveravgift og feriepenger. Maksimal døgn-sats per jeger er kr 1600,-. Videre stilles det inntil kr 10 000,- til rådighet til dekking av utgifter (ikke lønn) til personellet, jf. forskriften § 9.

Merk at deltakere som mottar godtgjøring etter ordningen må være registrerte lisensjegere, jf. rovviltforskriften § 15. Vi viser til brev av 18.06.2012 som er sendt til kommunen for mer informasjon om godtgjøringsordningen.

Bruk av hund

Vi anbefaler at det brukes hundeekvipasje som er trenet på skadefelling av bjørn. For de tilfeller der det vurderes bruk av løs hund under felling, vises det til at unntak fra sikringsreglene i hundeloven kan gis av kommunen, jf. hundeloven § 9e. Fellingslaget er selv ansvarlig for å innhente slik tillatelse hos kommunen. Fylkesmannen viser også til at løs hund i områder med husdyr/rein krever spesiell aktsomhet fra brukeren, for å unngå skade/jaging av beitedyr. Vi viser i den sammenheng til hundeloven § 3 og 7.

Bruk av løs, på drevet halsende hunder er ikke tillatt, jf. viltlovens § 23.

Vilkår

1. Fellingstillatelsen gjelder fra og med 13. juni kl 19:00 til og med 18. juni kl 24:00.
2. Tillatt område for felling er hele Grane kommune, men se også vilkår nr 3.
3. Fellingsforsøket skal etter beste evne rettes mot skadevoldende individ. Fellingsforsøket skal derfor styres til det aktuelle tapsområdet, der tapene sist har skjedd og der de eventuelt utvikler seg videre.
4. Binner med unger som opptrer sammen er unntatt fra fellingstillatelsen. De tiltak som er mulige for å unngå at binner med unger felles, skal være iverksatt.

-
5. Rapportering:
- Kommunen skal gi en kort statusrapport minimum annethvert døgn.
 - Kortfattet sluttrapport (fellingsinnsats, aktivitet av rovvilt og erfaringer med fellingsforsøket), samt krav om refusjon av utgifter sendes samlet til Fylkesmannen i Nordland snarest mulig etter avsluttet fellingsforsøk, og senest innen 01.10.2018.
6. Kommunen er ansvarlig for å oppnevne deltagere på fellingslaget. Det skal oppnevnes en fellingsleder. Kun personer som står på lista over deltakere i fellingslaget kan delta på fellingsforsøket, og slik liste skal sendes til Fylkesmannen før fellingsforsøket starter.
- Alle som deltar på fellingslaget må være kjent med dette brevets innhold. Fellingsleder er ansvarlig for å gjøre brevet kjent for fellingslaget, samt å kontrollere at deltagerne har avlagt storviltprøve og er registrert i Jegerregisteret. Det bør være et begrenset antall deltagere av gangen, slik at man får et hensiktsmessig fellingsforsøk.
7. Oppnevnte jegere plikter å utøve fellingsforsøket på en human og sikkerhetsforsvarlig måte, jf. viltlovens § 19. Ved felling av bjørn skal det benyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt, jf. Forskrift av 22.03.02 om utøvelse av jakt og fangst. Det skal tas hensyn til lysforholdene før det blir løsnet skudd, på lik linje med utøvelse av annen jakt. Ved skadefellingsforsøk på bjørn ønsker Fylkesmannen å understreke viktigheten av at fellingsforsøket avsluttes i riktig tid før mørkets frembrudd (min. to timer). Dette for å sikre god nok tid til eventuelle skuddplassundersøkelser eller ettersøk dersom dette blir nødvendig.
8. Felling eller forsøk på felling av rovvilt skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen og Statens naturoppsyn. Hos Fylkesmannen kan det på dagtid gis beskjed på telefon 75 53 15 00 og etter arbeidstid på Fylkesmannens vakttelefon 478 29 091. Den som feller dyr skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og skytter skal kunne påvise fellingsstedet etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen.
9. Dersom rovvilt skadeskytes, plikter de ansvarlige å gjøre det de kan for å avlive dyret snarest mulig. Skytter plikter å forvise seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Ved skadeskyting skal skytter uten opphold underrette Fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen avgjør videre gjennomføring og avslutning av ettersøk. De som har deltatt i forsøket på felling skal uten godtgjørelse bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk.
10. Forsøk på felling i medhold av denne tillatelsen krever ikke tillatelse fra grunneier, jf. viltlovens § 35.
11. Rovvilt felt i medhold av denne tillatelsen er viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra Miljødirektoratet. Felt dyr skal så raskt som mulig bringes til Norsk institutt for naturforskning i Trondheim. Instruks for ivaretagelse av døde rovdyr kan lastes ned på rovdatas nettside (www.rovdata.no), under Instrukser.
12. Fylkesmannen i Nordland kan til enhver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.
-

Saksopplysninger

Dette vedtaket blir kunngjort i Miljøvedtaksregisteret (www.miljovedtak.no) og ved utsendelse til adressatene på kopilista.

Klage

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter mottatt brev.

En eventuell klage skal angi det vedtak det klages over og den eller de endringer som ønskes. Se også vedlagte skjema om rett til å klage på forvaltningsvedtak. Klagen skal sendes til Fylkesmannen i Nordland, Statens hus, 8002 Bodø.

Med hilsen

Torfinn Sørensen (e.f.)
fylkesmiljøvernshjef

Øyvind Skogstad
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi per e-post:

Foreningen Våre Rovdyr
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre v/ nasjonalparkforvalter
Mattilsynet
Miljødirektoratet
Nordland bonde- og småbrukarlag
Nordland Bondelag
Nordland politidistrikt
Nordland Reindriftssamers Fylkeslag
Nordland Sau og Geit
Norges Naturvernforbund – Nordland
Statens naturoppsyn
Statskog Fjelltjenesten